

KÖZMŰVELŐDÉS

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Felévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

A lapszellemi részét illető cikkeket a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendőek.

Erdély erkölcsi viszonyai az Apafiak alatt.

Társadalmi tanulmány.

Kovács Gyárfástól.

III.) *A szászokról* az Apafiak idejéből tárgyunkra vonatkozólag épen valami szomorító erkölcsi állapotokkal nem találkozunk. E körülmény talán politikai magatartásuk szüleménye; mert ők minden időből a czirkumspektusság és oportunitás híveitül ismeretesek. A „Decreta et vitae regum Ungariae 1744.“ című könyv őket „tempori servientes“ népnek nevezi már abból az időből, midőn tatárok dúlták hazánkat. És ez az oka, hogy a fegyver és politika harezai között az egyenes középutat önczéljai érdekében mindig megtalálva, anyagi és szellemi javaiban nagy károsodásoknak nem igen volt kitéve. Mi az Apafiak korát illeti, Zonda panaszkodók ugyan, hogy a szászokra nézve is elviselhetetlenek az adózás terhei, hogy Földvár és Barezaság, Apold s más helyek a török berohanások folytán néptelenné válva, oláhság kezdette ellepni a régi szász helyeket: de azért a sok politikai dévajkodás, török, labanez, kurucz pusztítások közepette is a ma: uk szolidaritást megőrizve és zárt városaikban az ellenség támadásaitól biztonságban érezvén magukat: mint a vagyon és pénz emberei tüntetnek fel. Ludikaturajuk pedig a magyar közigazgatás és igazságszolgáltatástól s a székely „fő és vice tisztek“ fentebb megrótt eljárásaitól eltűnt s csupán a részrehajlatlan igazságot követőnek tartatik élénk. Ily értelemben szól a szászokról Zonda alább (ad Saxonos című) következő verse is, melyet, mint a szászoknak az Apafiak idejében való erkölcsi és társadalmi viszonyait élénken feltűntető korrajz-féle adatot, egész teljében ide iktatok:

„Második regiment: az szászokra írják,
Mert az erőseget s az pénzt mind ők birják.
Hogj ha ellenség jó magok várba zárják.
Megis lövöldözik, ha ostrommal vijják.
Ditsérem ezekben én az egyességet,

Ritkán látunk köztök undok gyűlölséget.
Ha távol vadnak is látsz bennök egy lelket.
— Ha valakit pedig törvénykívül bántanak:
Nemes vármegyére ők nem halogatnak,
Székekről táblára ők nem appellálnak;
Halogatás nélkül sententiát mondanak,
Mindem directiot igen jól folytatnak,
Törvény s igazságért tallért ők nem adnak,
Szekeret buzával sem sajtján nem raknak,
Melyet az fűtisztek házához horgjanak.
Nints ot hamis mentség: „nemes ember vagjok“,
„Az én nemességem s nemzetségim nagjok“,
„Mit gondolok veled; reád én mit hajtok?“
„Paraszt vagj, te neked törvényt nem is állok.“
— Szegénynek bolodognak mindegy az törvénye,
Nagj urnak és gurnak a mit szol az nyelve
Meghaltattják s törvényt tesznek az érdemre.
Nem is igen néznek ők ebből személyre.
Csak hogy ő közöttök sok az buzás-vonás,
Sok gigaz semetnek sok az pusztálkodás,
Mindem katonának gjakor gazdalkodás,
Elviselhetetlen rajtok az adózás.
Ki miat sok fa: ut immár pusztán láthatsz,
Némely helyen pedig könnyen megszámlálhatsz.
Földvár Bartzaságon majd pusztaságra jut,
Megjes is paratély emberektől pusztult.
Apoldra szász helyet sok oláhság tudult
Besztertze fele is sok majdon arra jut.
Kibeszélhetetlen dolog az az nemzet,
De annyi költséget hoz rá nemes nemzet,
Mintsem arra gondja tsak alig érezhet,
Kegjes ember rájuk siró szemmel nézhet.
Sok szöllöket kapál, de borát más isza,
Fele árrán ura hordostól elvonnya.
Rajtok sokat huz von, semmit semm ad visza,
Torkát nem töltheti sem Duna sem Tisza.
Nem pénzért vagy kéntsért rollatok ezt irám,
De hogj sok nyomorult dolgotokat látám:
Jó indulatomból rajtok szánakodám,
Jó emlékezetre ezt ti nektek hagyám.“

Jövő pont alatt az oláhokról leend szó.

IV. Mielőtt az Apafiak korában szerepelt oláhság erkölcesit bemutatnám, fel kell említenem, hogy ha magyarok

nincsenek, oláhot és Oláhországot ma talán csak hirtől vagy a földabroszokból ismernénk. Mert a magyarok valának, kik Réthy L. „Oláhság eredete“ című könyve szerint „Dalmáciából eredő djelmár (később blachus, olachus, valachus) néven ismert pásztor népet szívesen fogadtak országokba, hogy a tatárok által el-és kipusztított területeket benépesítsék; királyaink s magyar hadvezéreink hős csatái valának, melyek nemcsak az egész Európát, de Oláhországot is a török hatalom akárhány esapásaitól megmentve existenciájukat biztosíták. Magyar ember — Bethlen Gábor rendel el a bibliának oláh — nyelvre fordítását. I. Rákóczy Ferencz a biblia fordítása ügyében nemcsak pusztá rendelettel lép fel — sőt azt, mint e nyelven legelsőt ki is nyomtatattja. I. Rákóczy F. és I. Apafy Mihály szintén azok, kik a beszerikák liturgiájának nyelvétől a szláv helyett az oláhot teszik, illetve rendelik. Sőt hierarehikus rendszerüket az 1579 évi gyűlésen magyarok tetözik be, midön a pópáknak Vlädika (most episcopu — püspök) választását rendelik. Es mint sokan állítják s a köznapi élet is bizonyítja: Oláhország jelen kulturájának alapelemeit és fejlettségét is az Erdélyből bevándorolt papok, tanítók és tanárok missziójának köszönheti. És végül Magyarország vala az is, mely a jobbagyság felszabadításakor ez áldásban részesíté az oláhságot is. És mégis, mit tapasztalunk részéről mi különösen erdélyi magyarok? Feleljenek e kérdésre, hogy a legujabbakon kezdjem — 1848—1849 évi tüzelmeik, aztán feleljen a Hóra-lázadás s feleljenek a 15 századból is ismert nyugtalanságaik és lázadásaik a földes urak ellen, mely ellenséges mozgalmak eredményezék, hogy a magyarok, székelyek és szászok garazdálkodásaik ellen szövetkezetre lépvén: tulajdonképen magok valának okai, hogy a három nemzetnek általok gyfölt uniója az 1437 évi országgyűlésen ellenök önvédelmi szempontból létre jött s így ök a receptált „erdélyi nemzetek“ sorából saját magokat kikeczták. Ezek mind történelmi tények.

Hasonló jellemet és erkölcsököt ártalk el az oláhok felvett történeti időnkben — az Apafiak alatt is.

Pedig, mint fentebb is jelzém — épen I. Apafi Mihály volt egyik legfőbb előmozdítója kulturájuknak, midön elrendelé, hogy ez eddig nálunk divott szláv istenitiszteleit a nép nyelvén tartassék — azaz oláhu. Hogy mily jótevő és alapjaiban messzekiható intézkedés volt az rájuk nézve, csak az tudja kellőleg mérlegelni, ki tudja, hogy magasabb érdekekből mily hatalmas nemzeti létfentartó és fejlesztő eszköz a templom nyelve.

Es mi volt a jó lelkű fejedelem iránt a hála? Feleletlül ide iktatom az „ad Valachos“ című verset, mely egyszerű mint hü tükre az Apafi-kori oláh erkölcsöknek. Tehát:

„Hát róllad mit mondjak Daco földnek fatya,
Istentől elfajult világnak mosléka,
Ki az havaslyat magának foglalta
Trajanus Erdélyből ki nem pusztíthatta,

— Sok bátorságot ki mondhatná élé
Ambár ha Cicero nyelvet venne élé,
Minden gonoszságot rakna egymás mellé:
Mégis erkölcsödöt nem számlálná élé.
— Sok főrendet s nemest már kiirtottatok,
Gazdagot és szegényt megfulasztattatok,
Arust s kereskedőt sokat fogjattatok,
Még egymás között is nintsen bátorságotok.
— Sok fő asszonyokat hadtatok ti árván,
Urakat megölvén, kéntseket praedalván,
Egész maradványit siralomra hagyván.
Nints hozzád hasonló sem erdön sem pusztán.

— Járd meg ez nemzetnek faluit hol lakik:
Gazdag dus közöttük elég tanáltatik;
Noha az munkában ö nem serénkedik,
De ragadományból még is jól lakozik.
— Köztük ki gazdagab az nagjobb lator volt
— Tolvajtsága mián eddig hogj meg nem holt!
Jutott az ispánynak sok arany s ezüst solt,
Noha affélékéért megürült már sok bolt.
— Ritka, ki közöttök vagj ör, vagj nem lator,
Télben nyárban teli velik minden bokor,
Mégis az aranyal fogadott prokátor:
Bizonyítta nagjon, hogj igaz és jámbor.

Hát lovat s ökrököt s kóvér teheneket
Mennyit lopnak s még megválasztják ezeket.
Ha el nem hajthatták levonják bürököt
S ugj emésztik kárral a sok szegénységet.
— Mind egy, mind másképpen másoknak tesznek kárt,
Mert az lopott marha nyomával más határt
Feljárnak s az falu fizeti meg az kárt.
— Minden gonoszsággal megrakodott nemzett,
Kit félelem nélkül az gonoszság vezet,
Soha az betsület vele nem tart kezét,
Legjobb társának is méreggel ad mézet.
— Isten ismereti nintsen elméjükben.
Minden idvessége áll tsak az egj böjtben.
Sem király, sem ispány, sem ur nints Erdélyben,
Ki megzabolázná cselekedetekben.“ — —

Eunyi az oláhokról.

V. Az Apafi-kori erkölcsök lazulására Zonda szerint nagy befolyással voltak azon bujdosók is, kik Magyarországon a császári uralommal elégedetlenek levén tömegesen vándoroltak Erdélybe, hol Apafi Mihály és hatalmas kancellárja Teleki Mihály által — noha a törökkel való surlódást is igyekeztek kikerülni, protekció és pénzzel gyámoltattak, sőt Apafi mig a törökkel is igyekezett jó lábón állani, adaig a bujdosókkal szemben szerette volna Bethlen Gábor és II. Rákóczy F. — protegáló szerepét játszani. Maga Tököli kurucz vezér is érezte a fejedelem e kegvét.

Azonban mint kezeim között levő akkori vers is állítja, az Erdélybe jött kurucz bujdosók meglehetősen nyers erkölcsűek voltak. Ezért mondja említett vers anonyimus írója — egy kuruczot énekelvén meg:

„Te is kurutz akkor voltál
Mikor czifrán „attát“ mondtál,

Isten ellen káromkodtál,
Nyelveddel mindent tsináltál

Nyalka kurutz!

Senki személyét nem néztél,
Nemeseket nem betstüldtél
Szegényeket szittad — verted,
Testét, lelkét megmivelted.

Nyalka kurutz!

Lehet, hogy a kurutz bujdosók és katonák eme nyers természetében kereshető alapja azon epithetonnak, melynél fogva mi a veszekedő, goromba és hirtelen indulatu emberket ma is „kurucz“ jelzővel illetjük.

Maga Zonda — az én forrásaim kesergő írója — az ily bebujdosott és Erdélyben megtelepült kurutz magyarokat, kiket „advenae hungari“ névre keresztel, igen sok erkölestelenség, nyomor és káromkodás forrásaiul tartja s megröjja romlottságukat, melynél fogva bevándorlásuk után szegénységükből kiemelkedve s hatalomra jutva a szives vendégszeretetet rosz erkölesök és káromkodásokkal hálálják. De beszéljen helyettem „ad Hungaros advenae“ ezimű róluk irt vers

„Bezzeg rosz szablyája volt Ali basának,
Hogy be nem vágatta utját az országnak.
Nem jött volna annyi seprője panonnak
Lakni ez földet kárára magunknak.
— Mert mint a szű a fát megörli magában,
Mint sáska gabonát megarattya nyárban:
Ugy fogjátka e meg Erdélyt a jóságban
Vesztett erkölsének példa adásában.
— Ditsiri sok képpen gazdag lakia földét,
Számálja termését s az sok veteményét. — —
— De mint szájában van, szívében új nincsen,
Vissza menetelre ajtó zárva nintsen,
Az várkolts udvarra mindenkor van készen:
Még sem küldhetnéd ki akár mely sok kéntsen.
— Mint az rosta az gaszt kihánya edényből:
Ezek is szorultak úgy ki ős helyekből,
De nem szorultak ki gonosz erkölsökből,
Ugy is lesz mig lelkek kiszalad testekből.
— Mikor ide jövéll akkor rongjos voltál,
Poros köntösödön nem vala róka mál,
Szemedből néz vala ki az sárga halál:
Az erdélyi ezipón bezzeg jól meghízál.
— Jub szerdeken nőtt fel — jó tejes az anyád,
Ne félj hogj megszükül tsákós gagjás apád.
Az praerogativát Erdélyben elkapád.
Sokak bor-buzáját magadnak kaparád.
— Ki voltál hazádban? füleim hallották.
Nálunk ki vagy mostan, szemeink is látják.
Füstös kmnyhód helyett épültek paloták,
Tokány helyt is kapnak asztalokra zsfát.
— Te általad jött be az az ördögadta
Minden káromkodás, otsmány s dühös szitka,
Irtóztató szókkal Isten káromlása,
Mind égnek és földnek gaz átkozódása.
— A szent 3-ságra ezerszer esköszik,
Anyát, lelket, Istent mind egjbe keverik.

Nem is szolhat szóban ha nem elegendik:
Ördög, kutya, disznó s mindenféle moslék.

— Az egj igaz Isten előtt nem szalatsz el,
Az fellegekben is rejtse bár magad el,
Ha föld alatt vízben evezhetnél is el,
Feltalál az Urnak ostora bár hidd el.

— Utánad érkezik az Urnak haragja.

Ambár életedben ostorát megvonya:

De gonoszságidért lelked s tested kinyya
Kettős lesz pokolnak midőn éget langja.

Az esikot lentsével jól tudod feladni,
Praelatusok előtt híven forgolódni,
Jámboroknak utját bevágni s kívágni,
Első lóra ülven tudod nyargadozni.

De vigjáz magadra, mert az fényes nap is

Gjakron homályba jut s még az jó kotzka is

Sokszor mutat vakot: ugy az szerente is
Hamar földhöz verhet, mint jó paripa is.“

Következik most a bevándorolt görögök erkölszainek ismertetése.

VI. Midőn a törökök Konstantinápoly elfoglalásával kelet urai lettek, a régi bizanai birodalom saját romjaiban lelte halálát. A szegény gyauroknak kimondhatlanul terhessé vált a török despotismus alatt sorsuk, miért is, kik teheték, épen mint az örmények vagyonukat és vallásukat megmenteni akarva, kezdettek nyugat felé szivárogni. Így a sok török, német és magyar háboruszkodás folytán a magyar jobbágyok nagyon megfogyván, helyüket nemesek oláh jobbágyok foglalták el, hanem sok szerb földmives és görög kereskedő is beköltözött. Utóbbiak s különösen a görögök az Apafiak korában a kereskedés és apróbb csere-bere terén nagy szerepet játszottak. A pénz urai voltak. A szegény nép tőlük vásárolta haszontalan „ringj rongjait“ drága ezüst és arany pénzen s mint nagy lókupezcek és marhakereskedők az elszegényült nép minden marhaállományát potom áron magukhoz vásárolták s így a szegény népnek valóságos vérszipói voltak. Nem esoda azért, ha Zonda ezek fűsvény üzelmeit is pennája hegyére véve, „ad graecos peregrinos“ ezim alá viselkedéseiket következőleg festi le:

„Hallottam görögök erejét s hatalmát,

Mert ők rontották el Párisért szép Tróját,

Népét mind megölték, pusztán batták várát,

Elvitték belőle az hires Helenát.

— Constantinápolyt is ti építettétek,

De Mahmet császártól meg nem menthettétek.

Országról-országra azért széledtetétek,

— Hogy Erdélyben laktok sok hasznát nem látom,

Országunk hogj romlik miattatok — szánom.

Ezüst, aranyat pusztitjátok látom.

Sok idő kell a kárt, ha elő számlálom.

— Egj jó pénz Erdélyben miattok nem marad.

Arany, tallér és gyöngj, ha kezökbe akad:

Az ország résziben sohult meg nem marad,

Mely miatt vagyonunk immár majd elapad.

— Sok portékád miatt pénze fogj Erdélynek,

S a mi ezüsti van valamely s zegénynek :
Nem viszi azt másnak, hanem az görögnek
S ennek zálogjába ringj rongj árt vesznek.
— Róka, farkas, hiuz, nest s medve bőrüköt
Viaszat, lovakat és szép hizott ökrököt
Megveszik nagj otsun s egész göbölőköt.
Eladják nagj áron s megtöltik szölykőköt. *)
— Az egész országnak java lett görögé
Jövendőben talán mind leszen töröké,
Mert az mi ediglen volt az görög népé
Idő mulván mind lött török örökségé.“

Ezek után áttérünk az Apatiák — de inkább csak
I. Apati Mihály rövidke erkölcsi jellemzéséhez.

— Vége köv. —

Hivatalos tévedés.

(Igaz historia.)

Mindenütt szokásban van ugyan, de az én kis mezővároskamban egész otthonossá vált, a házasságok ugynevezett összekoczezanása. Leginkább divik azon időtájban, mikor a must tüstölni kezd. De hisz mivel is tölténék el az unalmas őszi napokat más egyébbel, mint egy egy idillikus murival, a mit aztán rendesen követni szokott egy egy naiv esete-paté. A végeredmény pedig: békülünk, vagy elválunk. Ily helyzetbe jutott nem rég egy torokhős patriotam is. Lévéen azonban ferüti a talpán, rá sem hederített Kati asszony zsanolására; mert hiszen máskor is volt ez így, s aztán must fogytával ismét elmuit.

Amde most az egyszer másképp ütött ki a dolog, mint a hogy azt urambátyám kikombinálta. Kati asszony ott keresett menedéket, a hol sorsrészei nem kevés számban, — hatalmas gyógyszer-találtak. Elment a plebánoshoz, s összeszedve eloquentiáját, előadta panaszát, lefestvén a katasztrófa legkissebb mozzanatát is. Nem kellett sokáig argumentálnia, mert a szembeötő azarkék foltok eléggé meggyőzték a plebánost panaszja jogosultságáról. Gondolkodik a plebános: mittevő legyen?

Elválasztani őket? Nines rá elég ok. Megállapodik tehát abban, hogy magához hivatván a goromba férjét, jól megleckézteti. El is küldte az egyházat még az nap a megidező ezédulával. De itt sem úgy ütött ki a dolog, mint a hogy a plebános vélte. Ferencz gazda főleg ha egy kicsit bényakoi, rendkívül önrzetes egy férfi. Alig hogy elolvast az idezvényt, házigazdai méltóságának egész teljével csak úgy grófi módjára odavetette: „Ha dolga van velem, jöjjön hozám, tudja jól, hogy hol lakom.“ Az egyházi midőn így kielégítve érezte volna magát, visszaballagott a plebániára, s előadta minő fogadtatásban részesíté őt Ferencz gazda. A plebános konstatalván a szemtelenség quint-essentiáját, rögtön tollat ragadott kezébe, s a szolgabíróséghez egy ünnepélyes fölszólítást menesztett; melynek értelmében Ferencz gazda csendőri hatalom kényszere által még az nap

estve a plebániára vala szállítandó. A szolgabíró megpillantván az egyházat, rögtön gondolta mi járatban van. Csak futólagosan nézte át a fölszólítást, s tüstént elkészíté a csendőrségi őrsparancsnoksághoz továbbítandó rendeletet.

A parancsnok csaknem lerogyott ijedtében, midőn látta hogy a hivatalos fölszólítás értelmében az ő legkedvesebb barátját és szomszédját, a kántor uratam fegyveres kísérettel kell a plebániára szállítania. De hiába való volt minden töprengése, a parancs szava szent! Két legényt tehát legótt fölszereltet, a kik aztán a fölolvast leirat követelése szerint hivatalos komolyság és méltósággal bekopogtattak a kántor ur szerény hajlékába. Nem ütökött meg legkevesébe sem, mert hisz csaknem napirenden volt ez nála. A legények nygvanis, valahányszor a kitzűött óra előtt tértek vissza szolgálatajukból, mindannyiszor a kántor urnál várták be a kívánt időpont elérkezését. Ebből kifolyólag senki sem esodálkozhatik, hogy a kántor ur legkedvesebben fogadta a belépő uracokat, kik nem tudták valjon a törvény követelése szerint hivatalos komolysággal szólítsák e föl kánt'uramat a szokatlan esti sétára, — avagy barátságosan adják értésére a dolgot. Elvégre is győzött a hivatalos küldöttség tudata, s Mózes legény szokott nyersségével megszólal: „Kántor ur a törvény nevében fölszólítom: kövessen a helybeli plebániára.“

„Mózes — Mózes! — magának mindig jó kedve van“ mondá a kántor ur nyugodt otthoniassággal. Mózes legény látván, hogy itt csak erőszak vagy irás segít, átküldte farsát a laktanyára, ki kevés idő multával visszatért a hivatalos fölszólítással. „Itt van! tessék elolvasni a rendeletet“ — mondá Mózes legény. Kánt' uram észrevette, hogy több kettőnél; — ránezza szedte magát, s engedett a törvény szavának. Szótlanul hallagtak föl a szük utczán, míg végre elértek a rendeltetési helyre. A plebános ép vacsorázott, mikor a három vándor bekopogtatott. Már lépteikből észrevette, hogy hivatalos személyiségek, s kezdett gondolkozni, miként leckéztesse meg a goromba Ferencz gazdát?

Mintán a plebános méltóságteljes hangon megadta az engedélyt a bejövételre, kinyilik az ajtó, s a belépő Mózes legény mintán katonáson szalutált, jelentette, hogy parancsnoka rendelete szerint kánt' uramat a plebániára szállította. Nyomban erre elő lépett az ártatlan fogoly, s illedelmes üdvözlés után kérdezni akarta megtiszteltetésének okát, de erre nem volt ideje, mert a plebános rögtön tisztába jött a helyzettel, s barátságos kézszerítés után leültette a három vándort, kik annyira önkívüli állapotba jutottak, hogy saját vállomásuk szerint álomnak vélvén az egészet, igyekeztek fölébredni. A plebános azután följejtette nekik a dolog mibenlétét, hogy t. i. miért kellett nekik Ferencz gazda helyett a kánt' uramat fölkiérseni.

Ennek oka igen egyszerű. A Ferencz s a kánt' uram vezeték neve közt csak ékezetes különbség van. A fölszólításban ki volt ugyan téve Ferencz gazdának keresztnéve is, de a szolgabíró mint rendesen sokoldalú elfoglaltság mellett történniszkott, csak futólagosan nézte át a fölszólítást, — az ékezet kikerülte figyelmét; észébe sem jutott, hogy Ferencz gazda is létezik: meg aztán egyházi a küldöncz, pap a felszólító, . . . a vádolt ki lenne más, mint a kántor. Mikor aztán ilyenformán tisztába jöttek volna a dologgal, a legények jó éjt kívánva, vig nevetés közt ballagtak hazafelé. A plebános meg vigasztalta kánt' uramat s a mennyire lehetett

* Szölye — tárcza, zacskó.

lemosták a szegényfoltot. De dacára a plebános vigasztalásainak, kánt' uram érdemtelennek érezte magát az államsegyélyre, melyben őt a szolgabírótság részesítette. Fölbredt benne az önérzet, s elhatározta, hogy ha mindjárt törvény útján is — de elégtételt szerez, a mit aztán meg is talált egy ropogós ötvenes bankóban.

K.

Vallomások.

Valahányszor a tükörbe nézek, s az orromat szemügyre veszem, mindig egész élettörténetemet olvasom le róla, mint-hacsak a természet eltörülhetlen betűkkel véste volna rá az idők folyamának kiemelkedőbb momentumait.

Valóban, ez orgorbületeknek az emberismerettel nem bíró előtt semmi jelentőségük sincs, s mindörökké olvashatlan hieroglyf alakok maradnak előtte, de a tapasztalt emberismerőnek a domborulatok és mélyedések titkos örömei és bánatok édesbűs meséiről regélnek. S ennek egyszerű oka az, hogy az embernek csak egy testrésze van, mely vele érez jót, rosszat, örömet és bánatot, s ez: az orr. Ha kitiüntetés ér, pl. termőt nyerünk, vagy a miniszter úr barátságosan ránk néz, ez a szaglálódó jószág azonnal két, három centiméternyire feljebb mászik képünkön, sőt soknál oly magasra hág, hogy bizonyos karóval sem lehetne felérni. De viszont, ha megaláztatás jut osztályrészünkül, nem sikerül valami, pl. elbukunk az érettségi vizsgálaton vagy a képviselő választáson, tagjaink közül csak egy van, mely ennek szomorú jelentőségét egész valójában átérezné: az orr, s ilyenkor, mint mondani szokták: „lefityyen.“ S mert engem ez életben sok felé letiüntetés ért, azért váltakozik bérez és völgy orrocskámnak gazdag ölében.

De hogy ne látszassék állításom nagyon önkényesnek, elmondok egyetmást életemből, melyek megannyi görbület vagy mélyedésnek felelnek meg orromon.

A szeszélyes természet nem fukarkodott hőrihorgos alakom fölépítésében, s egyéb jeles tulajdonok mellett jókora orral ruházott fel. Ezt a viselőt kor nagynak alkotta, s az idők vihara növelte. — Legfelül mélyedés van, mint általában mindenkinél; lehet azért, mert az ember akkor tesz legbolondabbat, mikor e világra jön, de nálam nem ez az ok. Én nem is sirva jöttem a világra. Igaz ugyan, hogy nem énekeltem, de nem is sirtam. Hanem annál inkább kijutott később! —

Nagy gazember voltam, mindenki azt mondta, hogy az akasztófán halok meg; — nő még nem késő. — Sobasem ültem otthon; mindig kőboroltam jobbra, balra. Egész pontossággal meg tudtam mondani, hogy az erdőben hol van szarka vagy rigó fészek, melyikben vannak még csak tojások, melyikben fiókák, hány naposak azok a fiókák, mikor főgnak repülni tudni; tudtam, hogy melyik gazdának hány juha, ökre, tyúkja, kakassa van, hány tyúk koto, hány tojik, sőt azt is, hogy hova tojik, s volt eszem, hogy másnak meg ne mondjam; csak azt nem tudtam, hogy nekünk mink van. Oka pedig az, hogy apámnak csak egy számarra volt, s az is én voltam. Iskolába is járattak, s én hűségesen eljártam mindig egy hétig, aztán nem mentem kettőig. Elmentem az iskola felé, megnéztem, hogy fennáll-e még s azzal a másik utcán elszöktem az erdőbe madarászni, vagy a mezőre teheneiket őrizni, vagy a

patakba rákászni. Modanom sem kell, hogy mikor este felé haza vetődtem, apámnak volt rám gondja.

„Hát hol jártál, gazember?“ szokta kérdezni.

„Az iskolába, replikáztam nagy bátran.

— S mit tanultál?

— Az i betűt. (Egy esztendeig mind ezt tanultam.)

— Hisz már van egy hónapja, hogy ezt tanulod.

— Ma ismétlem, hogy el ne feledjem.

— U u ugy? kérdé, s akkor már tudtam a folytatásat; leoldotta a nadrágszíjját, s kezdtük járni a körmagyart. Én ordítottam, mint a kuvasz, mikor megszorítják, de azért pardont nem kaptam. Kérlelhetlen következetességgel hullottak rám a nadrágszíj ütlegek, míg apám ki nem fáradt, akkor aztán azt mondta: nó most erédj vacsorálni! Leültem az asztal mellé, s vacsora alatt melancholikus szívvvel elgondoltam, hogy mit ér ez az élet, ha nem élvezhetjük! ha éltünk legszebb időszakában nem szívhatjuk ifju tudóval a szabad levegőt, hanem az iskola dohos levegőjében kell görnyednünk évek hosszu során át! Óh szálljon átok még az unokáinak unokáira is harmadiziglen, aki azt az ostoba iskolát feltalálta!

S ez elkeserítő gondolatok közt hajtottam nyugalomra fejemet, hogy másnap újra ismétlődjek az idillikus jelenet.

Ilyen volt életem hajnala, s hogy e szomorú napok hatása orromon észlelhető, arról senki sem kételkedhetik.

Hanem dacára gyermekkorom ily viharos voltának, mégis volt egy boldog napom, melynek dicsősége feledtetni kamaszkorom tragikumának szomorú epizódjait.

Tetszik tudni, nálunk az a jó szokás divatozik, hogy az emberek megvesznek egy kalapot vagy egy pár eszimat, s viselik 7—8 évig, de azon kefc sohasem jár. Mikor elszakad, vesznek aztán mást. Azt az elvet tartják, hogy minden ugy a legszebb, a milyennek először alkották, s mert a természet fölszentelt templomába kontár kezekkel nyúlni senkinek sem szabad, tehát eszimat vagy kalapot kefcélni sem szabad, tiltja a természet törvénye. (Ujabban a seminariumokban is kezdik belátni ez elv jogosultságát).

E bölcs szokás aló', csak ketten tettek kivételt a faluban: a főtisztelendő úr, s a bíró uram. A plebános úr eszímája minden vasárnap fényesre ki volt mázolva, s ha a nap rásütött úgy ragyogott, mint az üstökös csillag. A bíró uram pedig minden nagy ünnepe előtt lemosta eszímájáról vízzel a port s a sárt.

Ott laktunk a plebános ur mellett. — Egyszer pünkösdi szombatján este nagyszerű eszmém támadt.

Atosontam a főt. urékhoz, és mert, közbe legyen! mondva, barátságos viszonyban voltam a kisebbik szolgálóval, ennek szivessége folytán szépen kifényesítettem a eszímát. Volt nagy bámulás másnap reggel először nálunk. Most látam életemben először, hogy apám elégedetten néz rám, azaz inkább a eszímámra, mint rám.

Hát még mikor kimentem az utcára!? Szörnyű hatás mindenfelé!! Az emberek csak néztek és bámultak. Ők még ilyent nem láttak a faluban, hogy a főt. uram kívül valakinek fényes eszímája lett volna. — Rólam beszélt az egész falú.

— Bizonyosan a plebános úr vette gondja alá azt az akasztófára valót!

— Ugy látszik papot akar csinálni abból a semmiházból!

Ilyen, s efféle vélemények keringtek rólam a faluban, s estre kelve már mint bizonyos beszélték, hogy csak nőjnek még egy kicsit, s visznek papnak.

Hát még a gyermekek közt milyen tekintélyem lett! Mindenki velem akart játszani, s azok a lányok, akik azelőtt rám sem néztek, most úgy rimáinkodtak, hogy válszszam őket társul a „kűnn a bárány, benn a farkas“ ban.

Egyszóval leirhatatlan hatást keltett az én kisubikszolt eszmám, s mikor már rég lekopott róla a fénymáz, még akkor is mind csak arról beszéltek.

Képzeltetik k. olvasóim, hogy az orrom mennyire részt vett e dicsőség élvezetében! Illő is volt, mert osztozott bánatomban is.

Hanem deritre borít.

Megnöttem. A plebános úr csakugyan gondjai alá vett, s kineveltetett. (Mégis jó ha az embernek a plebánián csak egy akkora pártfogója van is, mint a mekkora pl. a kisebbik szolgáló.)

Kijártam az iskolákat, s állást kaptam mint: tisztelbeli díjtalan fogalmazó segéd. Nyolez évig éltem e díszes és jövedelmes álláson, s akkor kineveztek napidíjassnak. Lassankint kinyitlak szemeim s arról kezdettem gondolkodni, hogy nem jó az embernek egyedül lenni, hisz a népdal szerint is: „Páros élet a legszebb a világon“, s bizony a veréb sem él coeliбатust az ágon. Kezdettem tehát körülnézni, s alig hogy végignéztém városkám szépségeit, a hamis Amor azonnal nyilvesszót röpített — könyökömbé. Én azt hittem, hogy a szívembe lött, s óriási szerelemre gerjedtem egyik hasonló állású kollégám bájos leánya iránt. Minden kellék meg volt benne, szép is volt, jó is, írni, olvasni is jól tudott, csak főzni nem, hanem a mi legfőbb: özvegy leány volt, azaz olyan, a ki nek gyermekei vannak ugyan, de férje nincs s nem is volt. Ez elég szomorú dolog, de a szívnek parancsolni nem lehet. Én tehát oltárhoz vezettem bájos arámat, és hogy mily boldog lettem, azt el lehet képzelni, mert ha valaki oly boldog, hogy egy koldustarisznya helyett kettőt akaszt a nyakában, igazán megérdemli, hogy az orra a földig lekonytúljon.

Nó hanem e viszontagságos életben is juttatott az Ég egy kis öröm-harmatot, s történt olyasmi, ami orromnak ismételt felmászását eredményezte.

Ugy titokban megsugom, hogy nagy író vagyok. S erre nagyon büszke is vagyok egyszersmint. Lehet azért, mert az ember rendesen arra büszke, a minek legkevésbé van birtokában, vagy lehet azért, mert nemes tudatával vagyok annak, hogy van bennem valami, s ez előbb, utóbb, ha a koporsóból is, de kitör, s eget kér. E tudattal fogtam írói pályám futásához, s folytattam rendületlenül, lankadatlan hévvel. — És fáradozásaimat siker koronázta. 5 évi kínos izzadás után valamelyik zuglap hozta Pegázusom egyik gyönyörű elegiko — melanco poetikus prűszkölését. Hangzott pedig így:

Éj van, mély esend, alszik minden,
De én ébren vagyok,
A szívem fáj, agyam zavart,
Mert szerelmem kiholt.

Mélyen tünődöm, mit tegyek?
Lefekszem az ágyra,
S ráhajtom szegény fejemet
Nyoszolyám bús szalmájára.

A mióta ez a versem megjelent, azóta nem lehet birni

velem. Arany és Petőfi csak fűzőpótlak gyanánt szerepelnek előttem, s az olyanok, mint Vörösmarty, Madách, egészen tönkre vannak silányítva lángelmém előtt. Ha valami bál, vagy ünnepeyre elmegyek, hűségesen megírom a jelentést valamelyik lapnak, s mindig odateszem: „Ott volt koszorús költőnk S. is.“

Valóban e czimet megérdemlem, már csak azért az egy költeményemért is. Mily gyönyörűl is az! Mennyi erő, szépség, mennyi érzelem! Úgy elgyönyörködöm benne, s hogy el ne vesszen, aranyrámába foglaltam, s valahányszor összeveszek a feleséggel, (pedig ez mindennap megtörténik), csak rátekintek az egyszerű betűkre, s a fájdalom felhői eloszlanak, mert ez felelt minden fájdalmat, éhséget, küzdelmet. Költőnek lenni, e tudat képes a hivatott költőt bánatában megvigasztalni, s táplálni éhségében. Képzeltetik tehát k. olvasóim, fáradozásaim méltó babérajaként közölték fenn idézett S. költeményemet, orrom mennyire részt vett dicsőségemben, sőt annyira fel talált mászni, hogy most már arra bizonyos karóval sem lehetne felérni.

Különben meg kell említenem, hogy az a sok elítélt költemény, mely a szerkesztői üzenetekben máglyára van kárhoztatva, nem mind az enyém, csak egy harmada, a másik két harmadát anyósom és feleségem írják. Annyi papirt és bélyeget fogyasztanak el az istenadták, hogy fizetésem fele mind erre megy.

Tragikomikus életem végfóházául tehát csak azt röpíthetem az egek urának bibor trónja elé, hogy jóságos kegyelme őrizzen meg minden jámbor keresztény lelket a költői kedélyű anyóstól és feleségtől. — S.

Kisebb közlemények.

— **A türelmes (?) Oroszország.** Az óriási birodalom egyik leghatalmasabb embere, a sz. zsinat főgondnoka Pobjedonosezff közelebb egy terjedelmes emlékiratot nyújtott át a czárnak, melyben az egyházi állapotok képét tárja elő. Az emlékirat érdekes, de szomorú tanúsága azon mély erkölcsi süllyedésnek, mely Oroszországban tapasztalható. A főgondnok, ki korlátlanul uralja a czárt és akarata minden irányban döntő befolyást gyakorol, úgy látszik csak arra fordította fő gondját, hogy urát félrevezesse, Európának pedig megmutassa, mily virtuóz — a hazugságban! Oly messzire megy a ferdtésekben: oly sokat enged meg magának a tények eltagadásában hogy esodálkozni lehet a felett, honnan vette a bátorságot ily hazugságok kimondására és hogy nem rettegett ily arculítésekkel illetni az igazságot.

„Nimes — mondja Pobjedonosezff — állam Európában, a melyben a vallásfelekezetek annyi szabadságot élveznének, mint Oroszország, mely szilárdan ragaszkodik ugyan ősi vallásához, de békével tőr minden más vallásfelekezetet, ha az a békét a maga részéről megőrizi.“

Alig hiheti az olvasó, hogy e szavak azon Pobjedonosezff tollából folytak, a ki nek lelketlen tanácsa és ármánykodásai folytán a katolikus lelkészek minden ok nélkül s csak azért, mivel hivatalos kötelességeiket teljesítették, bezártak; Szibériába szűzítették; a hívek pedig általában

kiméletlen üldözéseket szenvedtek. Alig hihető, hogy e szakakat egy kormány mondja, melynek egy legutóbbi rendelete szerint az összes iskolák tanulói „főbb ünnepeken az orthodox isteni tiszteleteken részt venni köteleztetnek — minden különbség nélkül azok vallását illetőleg.” Hanem persze meg is érdemlik, mert a maguk részéről nem őrzik meg a békét és ellenséges indulatot tanusítanak az állam iránt — Pobjedonoszeff szerint.

A katolikusok pl. — mondja a főgondnok ur — támadólag lépnek fel az ősi egyház ellen és orosz hitsorsosaik védelmének ürügye alatt, merényleteket intéznek az állami szuverenitás és csári hatalom ellen!

Különösen jellemzők a vádak, melyekkel a hatalmas főgondnok a molokánok felekezetét illeti: „A támogatás, melyben a vagyonosabbak — így szói a nagy vád — a szegényeket részletetik; az iszákosság hiánya és az általános nagyobb anyagi jólét, mely a molokánok között uralkodik, veszedelmes vonzerőt gyakorolnak az orthodox köznépre nézve.” A jótékonyosság, a mértékletesség és a takarékoság által szerzett vagyonság tehát — az orosz birodalomra nézve a legveszélyesebb erkölcsi tulajdonok! Ime Oroszország erkölcsstana és leghatalmasabb diplomatájának irányelvei! Ime az eszmék, a melyek a csári birodalom fő törekvéseit jelzik.

A főgondnok idézett szavaiból következtethetjük, miért oly kérlelhetlen ellensége az orosz kormány a katolikusoknak. Ha a bűnök mocsárában látná őket fetrengeni, nem törődne velök; de hogy erkölcsösök, józanok, munkások és takarékosak, azt nem nézheti jó szemmel!

Herzen Lajos mintegy négy évtized előtt csak azt írta Oroszországról, hogy: „A pétervári trón sorsa a polgáriassal van összekapcsolva. Ha ellenkezik vele az egyik, ha ápolja azt — a másik örvény felé rohan.”

És csakugyan! Oroszország a nyugateurópai civilizációtól annyira elmaradt, hogy azt utólrnie teljesen lehetetlen. Ha mégis arra törekednék, oly lázas munkát kellene végeznie, hogy végkimerüléstől tarthatna. Ha pedig tovább is a mai irányt folytatja; ha — mint ezt a főgondnok szavai mutatják — a nép elaljasodásának nemcsak gátat nem vet, hanem inkább azt ohajtja és elősegíti, ekkor az erkölcsi romlás fogja végpusztulását előidézni. (M. S.)

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Fini hódolattal** vettük kegyelmes főpásztorunk ő Nagyméltóságának a f. é. I. körlevelét, melyben ő szent-ségének a bőjt alól való dispensációjának tartamát és módzatait közli, ezután meleg hangon emlékezik meg közelebről elhalt paptársainkról, ismerteti a vallás- és közoktatás-ügyi m. kir. Ministernek a konzulátusokhoz intézett levelek bélyeggel való ellátás iránti rendeletét s végül Klinda Th. „Vademecum liturgicum“, Hubner A. S. J. „Jézus Szent-séges Szive“ cz. műveit s a Kárpáti r. által szerkesztett „Órangyal“ cz. folyóiratot ajánlja.

— **Roskoványi Agoston**, nyitrai püspök, a magyar püspöki kar szent életű Nestora s az egyházi tudományosság világhírű mestere 85 éves korában elhunyt.

— **Pál Gergely** mócsi plebános mint részvétellel értesülünk f. hó 24 én elhunyt. R. I. P.!

— **Kegyelmes Főpásztorunk** Lőnhart Ferencz ő Excellenciája, nekem újabban is 15 frt segélyt kegyeskedett az egyházmegyei szegény papok és kántorok alapjából adományozni. Midőn ezt a nyilvánosság előtt is szivemből köszönöm, egyrtal kérem és kérni fogom a jó Istent, ki még a pohár vizet sem hagyja megjutalmazatlanul, hogy ő Excellenciájának életét még számos éven át tartsa meg. Isten fizesse meg a kegyes adományt!! Máréfalván, 1892 február hó 22-én. Petres Bálint, k. tanító.

— **Nyilvános köszönet.** Nagyméltóságú Lőnhart Ferencz erdélyi püspök ur ő Excellenciája az erdélyegyházmegeyi szegény papok és kántorok alapjából engemet 15 frttal méltóztatott megajándékozni, mit hálás köszönettel fogadva, arra kérem a mindenek Alkotóját, hogy kegyelmes Főpásztorunkat tartsa meg még soká, és áldja meg állandó egészséggel. Máréfalván, 1892. február hó 22-én. Péter Ignác s. k. tanító.

— **Nagybőjti szónoklatok.** A székesegyházban Zlamál Agost és Forster J. püsp. szertartó előbbi magyarul, utóbbi németül, az irgalmas nénék templomában pedig Kóródy P. theol. tanár magyarul fognak nagybőjten át predikálni.

— **Köszönettel vettük** s egész terjedelmében közöljük a következő meghívót: Hódolati ünnepély, melyet nagyméltóságú és főtisztelendő Császka György kalocsai és bácsi érsek ur székfoglalásának tiszteletére tart a kalocsai jézustársasági érseki főgyminásium és Stephaneum. 1892 febr. hó 18 án. I. Kalocsának György érsekei, történeti s zszavali akadémia, szerkeszté Rosty Kálmán S. J. Előadják a Congregatio szépirodalmi körének következő tagjai: Orbach Sándor np. elnök, Auer István np., Bándl Ervin St. n., Fekete Endre, Grün Mátyás, Hegedüs Lénárt np., Kallina Oszkár St. n., Kuluncsich Vince np., Maison Jeromos np., Meskó Sándor St. n., Mihálovich Hugó St. n., Nagy Károly, Nehoda Jenő St. n., Ploskál Rezső np., Rupp Géza St. n., Wieber Jakab np. VIII. o., Kanyó Gyula VII. o. np., Boros Vincze, Gibicz Gyula VI. o. np., Fischer Frigyes V.—o. II. Érseki koszorú allegorikai jelenet, írta Rosty Kálmán S. J. Személyek: Jézuska Steinecker István III. o. St. n. Vallás, Haza, Trónhűség, Sz. művészet, Jótékonyosság, Nevelés nemtök: Tichay Alfréd VI. o. St. n. Gr. Sigray Antal IV. St. n. Dunszt Károly IV. o. St. n. Baumann Antal V. o. St. n. Nehoda Róbert V. o. St. n. Takács Endre III. o. St. n. Kálmán, Béla, Gyula stephaneumi növendékek Csernyus Dezső III. o. St. n. Körmendy Imre IV. o. St. n. Justh Gyula III. o. St. n. Bandi, Misi, Ferkó eperföldi fiuk Rába István III. o. St. n. B. Hoeller Mór III. o. St. Szilágyi Kálmán III. o. St. n.

Kántor tanító Mutnyánszky Dénes VII. o. St. n. Negyvenfiúk: Dubniczky László, Dunszt Győző, Elsasser Gyula, Payerle János, Prinke Géza, Szilvássy János, Vojnits Ferenc III. o. St. n. A kardalok zenéjét szerző: tekintetes Sztára József székesegyházi karnagy s praep. tanár ur. — III. Pajzsjátékos anagramm: Georgio archi praesuli salutem 10 változatban. Szerző P. Komárik István s. j. Vezérlő tiszték: I. Rudnyánszky György VII. o. st. n. II. Muzsikó István VII. o. st. n. — IV. Hódolat, megvilágított életkép. Zenedarabok: 1. „Die. ter und Bauer,“ Suppé Ferencztől. — 2. „Le calif de bagdade,“ Boildientől. — 3. Philippovich induló. Králtól. — 4. ünnepi induló, Mihályi Ignácztól. Énekek: 1. „Eeee sacerdos,“ P. Hennig Alajostól S. J. — 2. „Nagy imakar,“ Berecz Edétől. A zenekar közreműködő tagjai: Baár Jenő IV. oszt. St. n. — Bayer Dezső VIII. oszt. St. n. — Bernhárdt Nándor II. oszt. St. n. — Döry Elek V. oszt. St. n. — Dunszt Győző III. oszt. St. n. — Frölich Flórián II. oszt. St. n. — Halláy Béla II. oszt. St. n. — Kertész József IV. oszt. St. n. — Mihálovich Hugó VIII. oszt. St. n. — Mutnyánszky Dénes VII. oszt. St. n. — Muzsikó István VII. oszt. St. n. — Ossoinaek Január VI. oszt. St. n. — Pohl Müller Ede VI. oszt. St. n. — Pucher József VII. oszt. St. n. — Sándor Pál III. oszt. St. n. — Takács Endre III. oszt. St. n.

A. M. D. G.

— **Megbotránkozással vettük a következő-meghívót:** „Tetemre hívás (Arany János után prózában). A nagyenyedi dalkör vigdalos leánykáját „tréfácskát“ vasárnap reggel halva találták a Közérdeki illatozó töésában, revolverrel átlőve, s megfojtva egy hosszú cingulummal, melyen monogram: T. K. Most kiterítve fekszik. All tetemenél tisztí pörösztő, gyertya, feszület, kánoni pap. Ide a gyilkost! Jöjenek ellenségi, ha voltak. Jöjenek ifju barátai és barátnéi. Jöjjen a város apraja, nagyja. Jöjjen az anyja, kolostori nénye. Jöjjen utolszor titkos szeretője, Szentesdi Talár. „Feltámadunk!“ ezen szertartásra, mely csakugyan Febrúár 27 én, este 8 óraker kezdve, a régi városház termében lesz, Czimedet és családját ismételten meghívja a dalkör választmányja. Programm 1. ? — 2. ? — 3. ? — 4. ? — a hölgyek szavazata dönt. 5. *Inkviziczió és Aszkézis* (táncz reggelig.) Belépő jegy ára 1 frt; ifjusági jegy 50 kr. Jegyeket előre váltbatni Wokál urnál. Komoly u. i. A tréfás zenetanulmánynak a szövege is tréfás lesz: „Cantum ergo lamentatum recantemus cernui; Obscurorum argumentum nostro cedat textui.“ Nemde így már, t. urak. Elmulik a szent harag?“ Eddig tart a meghívó. Hogy szegény „Tréfácska“ elbunyit, azt bizony mi is sajnáljuk. Sajnálnatunk azonban mély fájdalommá változik, hogy szegény

„Tréfácska“ törvénytelen szöllöttet hagyott maga után, kinek a nagy-enyedi valószínűleg ev. ref. dalárdisták bor-keresztiségében — obscœen parasztság lön a neve, sicuti figura doctet. — Ugy látszik, Enyeden nem grasszál az influenza. Elég kár!

— **A pöstyéni fürdő** prospektusát lapunk mai számával veszik t. olvasóink. Az európa — sőt világhírű fürdő dieséretre nem szorul, — a teljes fölgógyulások, melyeket itt magunk előtt látunk, elég ékesen beszélnek annak kiváló gyógyhatása mellett. Így pl. Fogarasi J. derék karnagyunk ott nyerte vissza teljes egészségét. Ajánljuk tehát Pöstyént a legmelegebben azok figyelmébe, akiket rheumatikus bajok fürdőre utalnak.

— **Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat pénztárába fizettek:** Takó János, rendes tag, 1891-re 2 frt. Sántha János, elf. 1891-re 4 frt. Flory József, elf. 1891-re 4 frt. Chosz György, rtg. 1888-ra 1 frt, 1889-re 2 frt, 1890-re, 1 frt. Pap Kajetán, elf. 1891-re 4 frt. Puskás Tamás, elf. 1891-re 4 frt. Schenk József, ptg. 1889-re 5 frt, 1890-re 5 frt, 1891-re 5 frt. Dr. Fülöp Adorján, rtg. 1891-re 2 frt. Opra Lajos, rtg. 1891-re 2 frt. Novák Gerő, rtg. 1891-re 2 frt. Tamás Dávid, ptg. 1891-re 5 frt. Gergely Ignác, ptg. 1891-re 5 frt. Konez Ignác, elf. 1891-re 4 frt. Tompos Mátyás, elf. 1890-re 2 frt, 1891-re 4 frt. Gyergyóditrói tanítóegylet, elf. 1889-re 1 frt, 1890-re 4 frt, 1891-re 3 frt. Földes József, rtg. 1892-re 2 frt. Schneff József, elf. 1892-re 2 frt. Balázs Antal, rtg. 1892-re 2 frt. Pap Albert, rtg. 1892-re 2 frt. Sorbán Endre, rtg. 1892-re 2 frt. Paál Gyula, rtg. 1892-re 2 frt. Kalit Ferenc, elf. 1892-re 2 frt. Balogh Ferenc, elf. 1892-re 2 frt. Simon Sándor, rtg. 1892-re 2 frt. Kőrödy Mihály, rtg. 1892-re 2 frt. Salló Károly, rtg. 1891-re 2 frt. Péterffy József, elf. 1891-re 2 frt. Pál István, rtg. 1892-re 2 frt. Bálint László (Mohács) rtg. 1892-re 2 frt. A mikházi zárdá, elf. 1891-re 2 frt. A borszéki szt. ferenczrendi ház, elf. 1892-re 2 frt. Ferenczy Lajos, rtg. 1892-re 2 frt. Kiss Gusztáv, elf. 1891-re 4 frt. 1892-re 2 frt. Nagyszebeni Orsolitákháza, elf. 1891-re 4 frt. Gardik Villibáld, elf. 1892-re 4 frt. Veress István, ptg. 1892-re 50 kr. (folyt. köv.)

— **Pályázati hirdetmény.** A segesvári róm. kath. elemi népiskolánál üresedésbe jött tanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelme: évi 400 frt készpénz, 2 öl fa és egy szobából álló lakás. Tanítási nyelv magyar, azonban az állást elnyerni óhajtónak a német nyelvet is birnia kell. Orgonálásban való jártasság megkívántatik. A kellőleg felszerelt pályázati kérések az illetékes elüljáróság utján folyó évi márczius hó 15-ig alulirtoz küldendők be. Segesvárt (Nagy-Küküllő-megye) 1892 február hó 23 án. Weisz József, plébános, iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: ZLAMAL AGOST.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BELA, KÖRÖDY PÉTER, VARGA SANDOR, VASS ALBERT.